

DAVID VALLS BOTET
LES LLENGÜES DE
L'ANACONDA, 2

**Un llibre per a despertar
el lingüista que duus dins**

Pròleg de Toni Arbonès

V I E N A
E D I C I O N S

LA LLENGUA CHAVACANO

La família austronèsica són unes llengües que es van originar a Taiwan, on malauradament estan desapareixent per la pressió del xinès. Els austronèsics eren molt bons navegants: van sortir de Taiwan ara fa uns mil cinc-cents anys i van arribar fins a Madagascar, per un costat, i per l'altre, van viatjar des de Filipines, Indonèsia, Malàisia, i totes les illes que hi ha a la Polinèsia, Micronèsia, Melanèsia, fins a Hawaii, Papua Nova Guinea, l'illa de Pasqua i Nova Zelanda. És una de les famílies més grans quant al nombre de llengües que la formen, que són unes mil dues-centes.

A Filipines, que és un arxipèlag o conjunt d'arxipèlags d'unes set mil sis-centes illes, dues mil de les quals són deshabitades, s'hi parlen moltes llengües; no us sabia dir ben bé quantes, perquè les fonts varien molt, però unes cent cinquanta segur. I és on es parlen moltes d'aquestes llengües austronèsiques.

En concret, ens fixarem en una d'aquestes llengües que es diu *chavacano*, una paraula que a molta gent li sonarà potser amb un altre significat. Si en busquem la definició al *Diccionario de la Real Academia Española*, hi trobem:

1. *adj. Grosero o de mal gusto.*
2. *adj. Perteneciente o relativo al chabacano (// lengua). Léxico chabacano.*
3. *m. Lengua criolla de base española y con la estructura gramatical de lenguas nativas, que se habla en Mindanao y otras islas filipinas.*

Per tant, com diu el diccionari en la tercera accepció, és una llengua criolla que es parla a l'illa de Mindanao. Recordem que una llengua criolla és una barreja de dues o més llengües que n'han fet una de nova. Així doncs, el chavacano és una llengua feta d'altres, la base principal de la qual és el castellà. La parlen unes cinc-centes mil persones de manera nativa,

però també hi ha gent que la té com a segona llengua o tercera. És producte de la colonització espanyola a les Filipines.

El chavacano té, a més, els seus dialectes, que són el caviteño, el terna-teño, el castellano abakay, el cotabateño i el zamboangueño.

El 60 % del vocabulari li ha vingut pel castellà, però la gramàtica prové bàsicament de llengües autòctones com el tagal, el cebuano i el hili-gaynon, tot i que hi barregen molt d'anglès, també, actualment. Per posar un exemple del que acabo de dir, fixem-nos en la frase següent en castellà: *El hombre miró a María*. Que en chavacano seria: *Ya mirá el hombre con María*.

Podem observar que en castellà l'ordre dels elements és SVO (subjecte, verb, objecte), mentre que en chavacano és VSO. El vocabulari és bàsicament castellà, però la gramàtica no ho és. A més, en chavacano els verbs no es conjuguen, per la qual cosa el verb *mirar* sempre es diu *mirá*, independentment de si és present, passat o futur, i el temps, doncs, s'indica d'altres maneres, en aquest cas amb la partícula *ya* per al passat.

Però, a més, el chavacano té una mica d'influència del nàhuatl, llengua originària de Mèxic. I com hi ha anat a parar? Doncs bé, quan Filipines va ser espanyola, hi van anar a parar castellanoparlants de la Península, però també molts de Mèxic, els quals ja parlaven un castellà que havia manllevat paraules del nàhuatl i les van dur a Filipines. Per exemple, en chavacano diuen: *zacate*, *tiangge*, *chongo* i *camote*, que volen dir, respectivament, 'gespa', 'mercat', 'mona' i 'moniato'.

I quina relació hi ha entre el nom de la llengua i que la paraula *chavacano* vulgui dir 'vulgar'? Doncs, aquesta llengua criolla o barreja de llengües era considerada vulgar i es deia «parla chavacano» per diferenciar els seus parlants dels que parlaven bé el castellà.

Com a curiositat, cal esmentar que hi ha un canal de televisió que transmet en chavacano de Zamboanga, TV Patrol Chavacano:

Si l'escoltem bé, podrem entendre-hi un munt de paraules i fins i tot frases, ja que el castellà hi té una forta base, com hem dit.

A la ciutat de Zamboanga és on es parla chavacano

Font: Glottolog i OpenStreetMap.